

Föreslagna ändringar i skatteuppbördssystemet

En översikt av 1949 års uppbördssakkunnigas betänkande

Av länsassessor Axel Morén

1949 års uppbördssakkunniga ha till finansministern överlämnat sitt andra betänkande med förslag till vissa ändringar i uppbördsförfarandet (SOU 1952:1) och därmed i huvudsak slutfört översynen av det nya skatteuppbördssystemet; endast vissa organisationsfrågor återstå att behandla.

Skatteavdrag även för korttidsanställning och bisyssla.

I syfte att minska kvarskatterna för stora grupper av löntagare föreslås att preliminär A-skatt, som för närvarande utgår endast för inkomst av huvudsaklig arbetsanställning som varar minst en vecka, hädanefter skall erläggas även för inkomst av korttidsanställning och bisyssla. Detta gäller emellertid endast om inkomsten uppburits från statlig eller kommunal myndighet eller juridisk person eller för arbetsgivaren utgjort utgift i rörelse, jordbruk eller skogsbruk. Avdrag skall således icke göras på ersättning, som utbetalas till en tillfällig hemhjälp eller till en person, som ägare av annan fastighet (t. ex. en villaägare) tillfälligt anlitat för arbete på fastigheten. Det förutsättes vidare att ytterligare grupper komma att undantagas från avdragsskyldighet. Centrala uppbördsnämnden skall nämligen kunna dispensera från skyldigheten att verkställa skatteavdrag på inkomst av bisyssla, då så finnes påkallat med hänsyn till de kostnader och besvär, som avdragskyldigheten skulle orsaka arbetsgivaren. Såsom exempel på inkomst, för vilken sådan dispens bör ifrågakom-

ma, angivas vissa pensioner eller livräntor samt sådana biinkomster, som försäkringsanstaltens fritidsombud åtnjuta av ackvisitionsverksamhet.

Vid korttidsanställning skall skatteavdrag verkställas efter skatteta-
bell för dag — eller om debetsedel eller skattekort ej överlämnats — med 25 procent av utbetalt belopp. Centrala uppbördsnämnden äger föreskriva att för viss bransch avdrag i stället skall göras med för denna bransch lämplig procent av inkomsten. På inkomst av bisyssla skall skatteavdrag verkställas med 25 procent av utbetalt belopp. Skatteavdrag med 25 procent föreslås även för oregelbundet inflytande inkomster av huvudsaklig anställning, men centrala uppbördsnämnden äger även härvid utfärda särskilda anvisningar för skatteavdrag. Det förutsättes att så kommer att ske beträffande exempelvis skogs- och flottningsarbetare samt arbetare inom byggnadsfacket.

Skatteavdrag för andra än löntagare

Skatteavdrag kan f. n. icke verkställas på ersättningsbelopp, som ej ha karaktär av inkomst av tjänst. Beträffande åtskilliga grupper av skattskyldiga framträder detta förhållande som en påtaglig brist i uppbördssystemet. Såsom exempel på sådana skattskyldiga, som här åsyftas, omnämnas vissa yrkesfiskare samt utövare av litterär, konstnärlig eller därmed jämförlig verksamhet. Någon möjlighet att genomföra ett system med skatteavdrag på all inkomst, varom nu är fråga, anses icke föreligga. Det föreslås därför att

Kungl. Maj:t, efter samråd med de olika intressegruppernas organisationer, skall äga meddela föreskrifter om skatteavdrag på ifrågavarande inkomster i den utsträckning så lämpligen finnes böra ske.

Bibehållen avdragsskyldighet för kvarskatt men ej för B-skatt

Den utvidgade avdragsskyldigheten får antagas medföra en del ökade göromål för arbetsgivarna, men å andra sidan föreslås även lättnader i deras åligganden. Bl. a. skall det besvärliga arbetet med skatteavdrag för löntagare med preliminär B-skatt bortfalla.

Det hade varit önskvärt att arbetsgivarna kunnat befrias också från att verkställa avdrag för kvarstående skatt. Med nuvarande icke obetydliga kvarskatter skulle emellertid ett omedelbart upphävande av denna skyldighet säkerligen resultera i ett omfattande införsel förfarande för restförd skatt. Frågan om att avskaffa nämnda skyldighet bör anstå och upptagas till prövning, då erfarenhet vunnits i vad mån de olika åtgärder medfört resultat, som vidtagits i syfte att ernå ett större uttag av preliminär skatt. Befinnes därvid att antalet arbetstagare med kvarskatt väsentligen nedgått, bör enligt de sakkunnigas mening avdragsskyldigheten för denna skatt upphöra.

Avdrag för kvarstående skatt anses sålunda tills vidare böra göras i samma utsträckning som för närvarande eller vid utbetalning av lön, som hänför sig till arbetstagares huvudsakliga arbetsanställning om minst en veckas varaktighet. Avdragsskyldighet skall dock föreligga endast om arbetsgivaren samtidigt har att verkställa avdrag för preliminär A-skatt. Har arbetstagaren påförts preliminär B-skatt, skall sålunda skatteavdrag ej göras varken för B-skatten eller för arbetstagarens kvarskatt.

Användningen av preliminär A-, B- och C-skatt

A-skatten anses böra användas i större utsträckning än för närvarande. Sålunda bör A-skatt som regel uttagas av skattskyldiga, som äga avdraga omkostnader till betydande del av inkomsten, t. ex. provisionsförsäljare med höga resekostnader eller arbetstagare, som själva ha att bekosta material för arbetet. Därvid bör skatten beräknas efter skattetabell på viss del av bruttoinkomsten eller på nämnda inkomst, minskad med visst belopp, eller med viss procent av bruttoinkomsten. Detsamma gäller arbetstagare med flera samtida anställningar; för sådana arbetstagare kan dock i särskilda fall B-skatt finnas vara mera lämplig. A-skatt beräknad efter viss procentsats anses vidare vara att föredraga framför B-skatt vid arbetsanställning av säsongbetonad karaktär, t. ex. beträffande stuveriarbetare och arbetstagare inom skogsbruket.

Föreligga särskilda svårigheter att verkställa skatteavdrag, bör arbetstagaren i regel erlægga B-skatt. Sådana svårigheter kunna t. ex. föreligga beträffande försäljare, som uppbära inkomsten i form av provision direkt av kunderna. Har avtal om sådan ersättningsform träffats i syfte att undkomma skatt, bör undantag dock icke göras från huvudregeln, att A-skatt skall utgå och skatteavdrag verkställas.

C-skatten skall bibehållas men endast som en subsidiär skatteform att tillämpas, då den skattskyldige så begär eller den lokala skattemyndigheten så finner lämpligt. I särskilda fall må preliminär A-skatt med förhöjt skatteavdrag uttagas i stället för preliminär A- och C-skatt. Därvid skall A-skatten utgå antingen enligt skattetabell och beräknas på lönen, ökad med ett av den lokala skattemyndigheten angivet belopp, eller efter viss av myndigheten uträknad procentsats.

Åtgärder för att underlätta skatteinbetalningen m. m.

De sakkunniga ha eftersträvat att underlätta skatteinbetalningen för de skattskyldiga och för arbetsgivarna. Sålunda föreslås att inbetalning före vederbörlig uppbördstermin skall få ske med skatteanvisning även på annan tid än under uppbördstermin. För skattskyldig, som har att erlagga debiterad preliminär skatt och uppbär sina inkomster oregelbundet eller företrädesvis under viss del av året, skall förfallotiden för skatten kunna utsättas till allenast viss eller vissa uppbördsterminer. Delinbetalning av debiterad preliminär skatt eller inbetalning av sådan skatt med större belopp än som förfaller till betalning under uppbördsterminen skall kunna ske med skatteanvisning. Detta möjliggöres därigenom att skattskyldig skall själv på skatteanvisningen angiva det belopp, han önskar inbetala. Arbetsgivare med minst 100 arbetstagare skola efter tillstånd av vederbörande länsstyrelse äga redovisa innehållen preliminär skatt, som eljest bort redovisas med skatteanvisning, på så sätt att under var och en av de första fem uppbördsterminerna inbetalas sammanlagda skattebeloppet för terminen utan specifik redovisning; till redovisningen under den sjätte uppbördsterminen skola i vanlig ordning fogas skatteanvisningar, varå under det gångna året innehållen preliminär skatt angivits.

Vidare föreslås att skatt, som ej kan inbetalas med skatteanvisning, alltid skall inbetalas till det centrala skattekontot. Till detta konto må redovisas skatt, som innehållits på korttidsanställds lön eller på inkomst av bisyssla även om debetsedel (duplettdebetsedel) överlämnats till arbetsgivaren. Den inbetalda skatten skall gottskrivas den skattskyldige utan hans medverkan. Till centrala skattekontot redovisade belopp, som ej kunna identifieras, skola överföras till det särskilda skatterekklamationskontot vid länsstyrelsen i Stockholms

län. Har inbetalt belopp icke kunnat tillgodoföras skattskyldig före utgången av femte året efter det, då inbetalning skett, skall beloppet tillfalla statsverket.

Möjligheterna att erhålla anstånd med inbetalning av skatt föreslås utökade. Skattskyldig skall sålunda kunna erhålla anstånd även vid annan feltaxering än dubbeltaxering. Vidare skall anstånd kunna beviljas dödsbo, som ansökt om skattebefrielse, m. m.

Vid upprättande av allmän självdeklaration behöva de skattskyldiga tillgång till vissa uppgifter i den senaste debetsedeln å slutlig skatt, bl. a. angående storleken av den kommunala inkomstskatten. Förvaras debetsedeln hos arbetsgivaren, kan det stundom möta svårigheter för arbetstagaren att få ta del av debetsedeln. Uppbördssakkunniga föreslå, att de åsyftade uppgifterna anbringas på en avskiljbar del av debetsedeln, vilken del ej behöver överlämnas till arbetsgivaren. Vidare skall till debetsedeln å preliminär skatt fogas ett skattekort, som kan avskiljas och behållas av den skattskyldige.

Arbetsgivarna skola få behålla de kvitton, som postverket eller penninginrättning utfärdat vid inbetalning av arbetstagares skatt. Då arbetsgivare återställer debetsedel till arbetstagare, skall arbetsgivaren själv förse debetsedeln med intyg om den innehållna skatten eller, om debetsedel icke överlämnats, vid varje avlöningstillfälle lämna arbetstagaren särskilt kvitto på innehållet skattebelopp.

Bättre arbetsgivarekontroll, förmånsrätt m. m.

Kontrollen av arbetsgivarna bygger för närvarande på de s. k. restförteckningarna. Detta system är i betydelsefulla avseenden otillfredsställande samtidigt som det åsamkar allmänheten icke ringa besvär samt uppbördsmyndigheterna avsevärt arbete. I stället föreslås nu fortlöpande

kontroll direkt av arbetsgivarna. Arbetsgivare med minst två stadigvarande anställda skola sålunda, då innehållen skatt skall redovisas med skatteanvisning, inbetala skatten till skatteavdelningen vid postkontor i residensstaden. Över dessa arbetsgivare skall ett register uppläggas, vari de redovisade skattebeloppen antecknas efter varje uppbördstermin. Granskning av inbetalade belopp skall ske fortlöpande.

Ett icke obetydligt antal arbetsgivare ha på grund av ekonomiska svårigheter underlåtit att redovisa innehållen skatt. De skattebelopp, som icke redovisats, ha i åtskilliga fall varit avsevärda. På grund av att förmånsrätt för skattebeloppen icke åtnjutes i arbetsgivarens konkurs, bli det allmännas skatteförluster i sådana fall stora. Uppbördssakkunniga föreslå, att statsverket för sådan fordran skall erhålla förmånsrätt enligt handelsbalken 17: 12, d. v. s. samma förmånsrätt som för vanlig skattefordran fränsett fastighetsskatt.

Underlåter arbetsgivare att redovisa innehållen skatt, kan han för närvarande endast ådömas dagsböter. De låga bötesstraff, som i allmänhet utdömas, ha icke haft en tillräckligt återhållande verkan på sådana arbetsgivare, som av en eller annan anledning för egen del velat utnyttja de innehållna skattebeloppen. En straffskärpning synes ofrånkomlig och de sakkunniga föreslå att arbetsgivare, som verkställt skatteavdrag men uppsåtligen eller av grov oaktsamhet underlåtit att inom föreskriven tid inbetala innehållet belopp, skall straffas med fängelse i högst 6 månader eller med dagsböter.

Snabbare återbetalning av överskjutande preliminär skatt m. m.

För att överskjutande preliminär skatt skall kunna återbetalas snabbare än för närvarande föreslå de sakkunniga, att skattskyldig skall kunna utfå sådan skatt på postanstalt ge-

nom att förete debetsedeln å slutlig skatt jämte därvid fogat återbetalningskort. Debetsedlarna skola utsändas senast den 18 december. Undantagsvis kan det bli nödvändigt att låta anstå med återbetalningen; i sådant fall skall länsstyrelsen så fort som möjligt återbetala skatten med vanligt utbetalningskort.

Skattebefrielse för dödsbo kan för närvarande endast omfatta inkomst- och förmögenhetsskatterna. Det föreslås, att sådan befrielse skall kunna medgivas även för folkpensionsavgift.

De sakkunniga ha haft att överväga frågan om ökat sekretesskydd för uppgifterna rörande taxering till förmögenhetsskatt, men ha stannat vid att förorda, att nu gällande regler bibehållas.

Åtskilliga förenklingar föreslås för att underlätta och förbilliga arbetet med debitering, uppbördsbokföring och indrivning. Preliminär B-skatt skall sålunda som regel debiteras med samma belopp som den slutliga skatt, vilken senast påförts den skattskyldige. Inkomst- och debiteringslängderna skola sammanföras till en längd. Lagen om folkpensionering föreslås ändrad i vissa avseenden såvitt gäller avgiftsplikt och grunderna för beräkning av äkta makars pensionsavgifter. Olycksfallsförsäkringsavgifterna skola debiteras enligt mera praktiska grunder. De i slutlig skatt, fastighetsskatt m. m. eller tillkommande skatt ingående delposterna skola utföras i helt antal kronor.

Ändringarna äro avsedda att i hudsak träda i kraft den 1 januari 1953.

Reservationer

De sakkunnigas förslag är i hudsak enhälligt. I fråga om sekretesskyddet för förmögenhetsuppgifterna har avvikande mening anförts av herrar Alin, Åkerstedt och Prydz, vilka anse att såväl debiteringslängder som uppbördskort böra vara hemliga.